

20. 3. 2018

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vývoj AML zákona s ohledem na transpozici čtvrté AML směrnice

Ačkoli je zákon č. [253/2008](#) Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML zákon“) v účinnosti již od 1. září 2008, stává se znovu diskutovaným tématem, a to vzhledem k přijetí významných novel rozšiřujících působnost AML zákona na nové subjekty a zakotvujících nové povinnosti. Cílem tohoto článku je nastínit vývoj AML zákona za poslední rok a popsat jeho nejdůležitější změny. V neposlední řadě je věnována pozornost rovněž činnosti advokátních kanceláří ve světle AML zákona.

V uplynulém roce došlo v oblasti legislativy zaměřující se proti praní špinavých peněz a financování terorismu k několika výrazným změnám. Již k 1. lednu 2017 nabyl účinnosti zákon č. [368/2016](#) Sb., který představoval významnou novelu AML zákona. K další změně AML zákona došlo i dne 1. července 2017 zejména v souvislosti se zrušením správních deliktů právnických osob a fyzických podnikajících osob a jejich k terminologickému nahrazení pojmem přestupek. Poslední novela předmětného zákona vstoupila v účinnost dne 1. ledna 2018 a přinesla zavedení povinné evidence údajů o skutečných majitelích právnických osob. Všechny tyto změny vychází z tzv. čtvrté AML směrnice EU č. 2015/849 (dále jen „**AML směrnice**“) a nařízení EU č. 2015/847 (dále jen „**AML nařízení**“), které vstoupily v platnost dne 26. června 2015.

Nové instituty zavedené AML zákonem k 1. lednu 2017

Povinnou osobou dle AML zákona jsou od 1. ledna 2017 rovněž provozovatelé hazardních her podléhající zákonu upravujícímu hazardní hry s výjimkou provozovatelů peněžité, věcné, okamžité anebo číselné loterie, hry bingo nebo tomboly (neboť tyto činnosti představují vzhledem k jejich možnému zneužití jen malé riziko), a současně osoby poskytující služby spojené s virtuální měnou vymezené dle AML zákona jako osoby, jejich podnikání spočívá v koupi, prodeji, uchování, správě nebo zprostředkování nákupu a prodeje virtuální měny včetně dalších služeb spojených s virtuální měnou. Potřeba rozšíření subjektů, na které se nově AML zákon aplikuje, vyplynula nejen ze znění AML směrnice, ale i z výsledků národního hodnocení rizik prováděné na úrovni České republiky.

Spolu s rozšířením definice povinné osoby došlo i k rozšíření pojmu politicky exponované osoby, který se od novelizace vztahuje i na osoby politicky významné v regionálním kontextu a na vedoucí členy orgánů státní správy či politických stran. Důraz je kladen zejména na řídící (popř. vedoucí) postavení dané osoby, a proto se za politicky exponovanou osobu považují osoby v postavení starosty, primátora či hejtmana, nikoli však již členové zastupitelstev krajů a obcí. Spolu s nově zahrnutými osobami byla určena i doba, po kterou je nutné podrobit politicky exponovanou osobu odpovídajícím omezením a povinnostem dle AML zákona a která činí nejméně 12 měsíců ode dne,

kdy daná osoba přestala vykonávat příslušnou funkci. Tato doba může být i delší, pokud nelze vyloučit trvající existenci rizik specifických pro politicky exponované osoby.

Předmětnou novelou byla dále do AML zákona zařazena další oblast, proti které by měl tento zákon rovněž bojovat, a to financování šíření zbraní hromadného ničení. Požadavek doplnit do potíraných činností i financování šíření zbraní hromadného ničení vychází z doporučení TAFT (Financial Action Task Force on Money Laundering - komise zřízená při OECD plnící funkci poradního a iniciačního orgánu v oblasti boji proti praní špinavých peněz) vydaného v únoru roku 2012, kterým TAFT vyzývá státy, aby se vymezily ve svých právních rádech i proti této činnosti za účelem naplnění rezolucí OSN týkajících se předcházení a potlačení šíření zbraní hromadného ničení a jeho financování.

Dalším novým institutem, který novela přinesla, je tzv. Hodnocení rizik. Povinná osoba musí identifikovat a posoudit možná rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, která mohou v rámci její činnosti nastat, a přijmout opatření k jejich předcházení či zmírnění. Jako vodítko k posuzování těchto rizik uvádí AML zákon demonstrativní výčet jednotlivých kritérií, která je třeba vzít v rámci hodnocení rizik v potaz. Jsou jimi například typ klienta, účel, pravidelnost a délka trvání obchodního vztahu, typ produktu, hodnota a způsob uskutečnění obchodu, typ transakce a distribučních kanálů či rizikovost země a zeměpisné oblasti, ke které se obchody vztahují. AML zákon klade důraz především na to, aby povinné osoby při posuzování potenciálních rizik zohlednily specifika činností, které vykonávají, neboť mají nejlepší znalost o způsobech možných zneužití jejich služeb. Tato podmínka by měla umožnit nastavení opatření směřujících proti praní špinavých peněz a financování terorismu tak, aby byla přiměřená vzhledem k zjištěným rizikům, tedy aby dokázala efektivně předcházet a zamezovat praní špinavých peněz, a naproti tomu omezovala povinnou osobu při její činnosti co nejméně. Zároveň se počítá s pravidelnou aktualizací hodnocení rizik, aby nastavená opatření reflektovala aktuální vývoj a nová nebezpečí v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Dnem účinnosti výše uvedené novely AML zákona vznikl i nový samostatný úřad, a to Finanční analytický úřad (FAÚ). Finanční analytický úřad nahradil Finanční analytický útvar Ministerstva financí a jeho hlavní funkcí je zajišťovat a dohlížet na plnění povinností vyplývajících z AML zákona. Finanční analytický úřad přispívá k prosazování AML zákona prostřednictvím vydávání svých stanovisek a kontrolních zpráv, ve kterých se zaměřuje nejen na právní, ale i na analytickou rovinu problematiky praní špinavých peněz. Finanční analytický úřad poskytuje rovněž odpovědi na dotazy podávané jak povinnými osobami dle AML zákona, tak dalšími subjekty týkající se jeho působnosti a výkladu jednotlivých ustanovení AML zákona.

Evidence údajů o skutečných majitelích právnických osob

Další část čtvrté AML směrnice byla do právního řádu České republiky promítnuta s účinností k 1. lednu 2018, kdy byla zřízena evidence údajů o skutečných majitelích právnických osob. Cílem této novely bylo přispět k průhlednosti často složitých vlastnických struktur právnických osob a napomoci povinným osobám dle AML zákona při plnění jejich povinností. Skutečným majitelem právnické osoby je dle § 4 odst. 4 AML zákona „fyzická osoba, která má fakticky nebo právně možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv v právnické osobě, ve svěřenském fondu nebo v jiném právním uspořádání bez právní osobnosti.“ V návaznosti na toto obecné vymezení uvádí AML zákon v tomtéž ustanovení bližší vymezení skutečného majitele, a to například v případě obchodních korporací, spolků, obecně prospěšných společností, nadací, ústavů či svěřenských fondů. Evidence skutečných majitelů je vedena rejstříkovými soudy a je neveřejná. Přístup k údajům v evidenci je umožněn pouze některým institucím České republiky (zejm. soudům, orgánům činným v trestním řízení, správcům daně, FAÚ či České národní bance), povinným osobám dle AML zákona a dalším subjektům, které prokážou zájem v souvislosti s potíráním trestného činu praní špinavých peněz. O

zřízení přístupu do evidence si budou muset povinné osoby a další subjekty nejprve požádat. Do evidence se o skutečných majitelích zaznamenají následující údaje:

- jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště,
- datum narození a rodné číslo,
- státní příslušnost, a
- údaj o podílu na hlasovacích právech, rozdělovaných prostředcích či jiné skutečnosti rozhodné pro určení postavení skutečného majitele v právnické osobě.

Návrh na zápis výše uvedených údajů do evidence jsou právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku povinny podat do 1. ledna 2019, ostatní právnické osoby musí splnit tuto povinnost do 1. ledna 2021. Pro případ nesplnění této povinnosti nehrozí prozatím povinné osobě žádné přímé sankce, nicméně v různých právních předpisech nalezneme některé nevýhody či negativní dopady na právnické osoby, jež mohou být posuzovány jako nepřímý postih za porušení povinnosti zápisu údajů o skutečných majitelích do evidence. Pro příklad lze uvést zákon o zadávání veřejných zakázek, který umožňuje vyloučit účastníka zadávacího řízení z důvodu nezapsání údajů o skutečném majiteli do evidence (§ 122), či insolvenční zákon, který neumožňuje věřiteli v rámci insolvenčního řízení vykonávat hlasovací práva spojená s pohledávkou, dokud nesdělí údaje o svém skutečném majiteli (§ 177). S ohledem k uvedeným skutečnostem je tedy otázkou, do jaké míry bude v této části čtvrtá AML směrnice reálně naplněna. Dle našeho názoru lze očekávat, že většina povinných subjektů návrh na zápis údajů o skutečných majitelích do evidence nepodá právě z důvodu absence odpovídajícího přímého postihu.

Poslední novinku přinesl zákon č. [371/2017](#) Sb., který rozšířil působnost AML zákona i na osoby oprávněné poskytovat platební služby nebo vydávat elektronické peníze.

AML zákon ve světle advokátní praxe

AML zákon se rovněž dotýká i činnosti advokátů a advokátních kanceláří, neboť i advokát je povinnou osobou dle § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona, i když pouze při výkonu následujících činností:

- úschova peněz, cenných papírů nebo jiného majetku svého klienta;
- jednání jménem klienta a na jeho účet při obstarávání koupě nebo prodeje nemovitosti nebo obchodního závodu anebo jeho části;
- jednání jménem klienta a na jeho účet při správě peněz, cenných papírů, obchodních podílů nebo jiného majetku svého klienta, včetně jednání jménem klienta nebo na jeho účet v souvislosti se zřízením účtu u úvěrové instituce nebo zahraniční úvěrové instituce anebo účtu cenných papírů a správou takového účtu;
- jednání jménem klienta a na jeho účet při zakládání, řízení nebo provozování obchodní společnosti, podnikatelského seskupení nebo jiného obdobného útvaru, a to bez ohledu na to, zda se jedná o právnickou osobu či nikoliv, jakož i získávání a shromažďování peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot za účelem založení, řízení nebo ovládnutí takového subjektu; nebo
- jednání jménem klienta a na jeho účet při inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním i hotovostním platebním styku, anebo jakémkoli jiném jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolá.

AML zákon však z důvodu existence specifického vztahu mezi advokátem a klientem, který by měl být nanejvýš důvěrný a diskretní, stanovuje při výkonu advokátní činnosti několik výjimek, které ve stanovených případech umožňují, aby advokát tzv. kontrolu klienta, spočívající v hodnocení jeho

rizikovosti, neprováděl. Mezi tyto výjimky patří například zastupování klienta advokátem v soudním řízení, včetně řízení trestního.

Další specifika v úpravě AML zákona týkající se advokátní praxe vyplývají z povinného členství advokátů v České advokátní komoře (ČAK), která nad nimi vykonává kontrolu. Z těchto důvodů přejímá ČAK některé pravomoci FAÚ, a to zejména co se týče kontrolování dodržování povinností dle AML zákona, získávání informací významných z hlediska AML problematiky či přijímání oznámení o podezřelém obchodu. Podrobnosti blíže upravuje usnesení představenstva ČAK č. 2/2008.

Jako velmi užitečnými instituty z hlediska plnění povinností dle AML zákona se vzhledem k praxi advokátních kanceláří jeví možnost převzetí identifikace, upravená v § 11 AML zákona, a možnost provést pouze zjednodušenou identifikaci a kontrolu klienta dle § 13 AML zákona.

Institut převzetí identifikace bude využíván zejména u advokátních kanceláří s pobočkami v různých zemích, neboť na základě tohoto institutu nemusí advokát znovu provádět identifikaci a kontrolu klienta, pokud již byla provedena osobou stejného typu působící na území státu, na kterém se uplatňují rovnocenné požadavky stanovené právem Evropské unie. Pobočky mezinárodní advokátní kanceláře si tak v případě mezinárodní klientely mohou identifikaci a kontrolu předávat mezi sebou a tím ušetřit čas a odstranit ne vždy pro klienta příjemné administrativní požadavky. Vždy je však nutné zkoumat, zda jsou předávané informace stále aktuální a zda nevzniká pochybnost o jejich správnosti či úplnosti. Spolu s provedenou identifikací a kontrolou klienta musí být předány rovněž kopie dokladů a jiných dokumentů, z kterých vyplývají zaznamenané údaje.

Zjednodušená identifikace a kontrola se provádí u kategorií klientů s potenciálně nižším rizikem zneužití pro praní špinavých peněz a financování terorismu. AML zákon výslovně takové kategorie klientů a obchodů vypočítává, přičemž se jedná například o úvěrové a finanční instituce, ústřední orgány České republiky, Českou národní banku či uzavírání smluv o životním pojištění. Pokud se obchodní vztah či prováděný obchod bude týkat takové kategorie subjektů či obchodů, postačí pouze vhodným způsobem zjistit a zaznamenat identifikační údaje klienta a ověřit, že z dostupných informací nevyplývá zvýšené riziko zneužití obchodního vztahu nebo poskytovaných služeb pro legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu. Právě z důvodu existence zvýšeného rizika však naopak AML zákon explicitně vylučuje použití institutu zjednodušené identifikace u politicky exponovaných osob.

Mgr. Eva Ruhswurmová
advokát

Mgr. Aneta Průšová
advokátní koncipient

[CHSH Kališ & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Týn 639/1
110 00 Praha 1 - Staré Město

Tel.: +420 221 111 711
Fax: +420 221 111 725
e-mail: office@chsh.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v judikatuře](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Aktuální judikatura k holdingovým strukturám](#)
- [Exkluzivita má svou cenu. NSS se vyjádřil k nájemnému mezi spojenými osobami](#)